

Svenskt körarbete 1957

Även om kyrkosångshögtiden i Skellefteå 14–16 juni inte samlade så väldiga sångarskaror som flera av de tidigare — det var heller icke väntat eller avsett — måste den dock betraktas som den viktigaste och förnämligaste sångarprestationen under 1957. Anledningarna är flera. Först och främst har aldrig en så stor sångarskara samlats på en så nordlig plats. Att det blev i en så kyrklig bygd som skelleftetrakten var även en märklig sak, särskilt för de söderifrån kommande sångarna. Att få uppleva den nordiska försommaren i denna nordliga bygd var också en upplevelse. Någon natt kunde man egentligen ej tala om. När det skulle börja bli natt stod solen redan vid horisonten och bådade en ny dag.

Men det är ändock ej detta som gjorde denna sångarfest till något ganska märkligt. Det var i främsta rummet vad som sjöngs och hur det sjöngs som var bestämmande för denna högtids kvalitet. Här nämnes ej i första rummet rikskörens prestationer, även om dessa under sina ledares goda dirigentskap var goda, ja, rent av utmärkta. Birger Eriksson från Umeå och David Ahlén visade var på sitt sätt, att det går att sammansvetsa en så väldig kör och få den att lyda sin ledares intentioner. Det är snarare så, att

det var de många småkörerna som åstadkom märkliga ting. Och främst i raden sattes av de flesta Uppsala domkyrkas koralkör, som under Olle Scherwins ledning bjöd på musik av högsta märke.

Men de norrländska köerna visade även att man så högt i Norden följer med vad som sker på kyrkosångsfronten. Ja, fråga är om man någonstades i vårt land så målmedvetet söker lära körer och församlingar, vad kantoreipraxis är och vad den kan betyda för högtidligheten och högheten i en gudstjänst. Här måste Umeåkören och Burträskkören i första hand nämnas. Birger Eriksson kommer igen och har vid sin sida Gudrun Zethelius. Vad alternatimsång är kunde de också visa, men här kommer Lars Edlund in i bilden. Hans Södertäljekör hade icke gjort den långa resan förgäves. Den var något att höra.

Även om inte de solistiska inslagen hör till en körrapport kan man dock vid ett omnämnande av skelleftehögtiden icke underlåta att nämna Karin Langebo och Bernhard Sönerstedt, som båda gjorde högst uppmärksammade insatser.

Orgelkonserterna och orgelbeledsagningen hör icke heller till en egentlig körrapport, men så mycket bör dock nämnas som att flera synnerligen goda

orgelvirtuoser: Jan Pontén, Olle Scherwin, Bo Nilsson, Rune Wählberg var att nämnas bland de "utrikiska", Ulf Sundman och Simon Langebo bör kanske först nämnas av de "inhemska".

Här är redan på sätt och vis nämnt vad nytt som rör sig på kyrkosångsfronten. Kantoreipraxis sådan den övats och lärts i Uppsala har börjat utövas i olika delar av landet. Man kanske vågar det påståendet, att det i icke ringa utsträckning är den svenska landsbygden, som går före med gott exempel. Många körnotiser visar sanningen av det påståendet, ännu fler omnämmanden i dagspressen visar detsamma.

Alternatimsången är det andra, som tagit fart på sistone. Den är väl icke helt och hållet ny — Albert Runbäck har på sätt och vis visat vägen i Lauda Sion — men genom Collegium Musicum och dess båda mest framträdande krafter: Harald Göransson och Lars Edlund har den fått en omfattning som knappast tidigare, kanske icke någon gång.

För körerna är heller icke den gregorianska sångens pånyttfödelse, om man så får säga, numera någon främmande sak. Redan vår nuvarande mässbok har gjort och tagit ett stort steg för att föra in körerna i detta slags sång. Laurentius Petrisällskapet har säkert bidragit till fördjupad förståelse av detta. De olika förslagen till mindre gudstjänster, som under året framlagts måste väl också i någon form upptaga denna sång, om de skall få någon framtid. Kyrkoherde Palmérs vesperförslag har prövats på en del ställen. Prövningen behöver dock fortsätta, då det skall utrönas, om detta slag av aftongudstjänst är vad som skall er-

sätta den nuvarande aftonsången i våra stadskyrkor.

Collegium musicum står även bakom "Koralmusik", som utgivits av Harald Göransson. Den bör väl i första hand betraktas som ett diskussionsinlägg, kanske bättre ett väckande av kyrkomusikens utövare och vänner att se kritiskt på våra koralers nuvarande utformning. Att körerna måste engageras vid försöken att visa betydelsen av annan rytmik och annat, som Koralmusik innehåller, torde vara oemotsägligt. Först genom dessa kan de gjorda förslagen nå ut till kyrkofolket och eventuellt accepteras av detta.

Många uppgifter finns alltså för våra kyrkokörer utanför de traditionella: att sjunga hymn efter trosbekännelsen, att delta i musikandakter av olika slag. Här håller helt enkelt på att växa fram ett nytt betraktelsesätt, vad gäller körernas uppgifter. Dess liturgiska uppgifter betonas allt starkare. I detta sammanhang har starkare än tidigare framförts kravet på att kören skall sjunga från koret. Många svårigheter finns väl här att övervinna — orglarnas placering, saknaden av plats i koret för kören, körens egen ovana vid en sådan plats och annat — det torde dock vara mera en tidsfråga än en diskussionsfråga att så sker.

Många körer arbetar energiskt och flitigt att förkovra sig. Därmed menas, att de genom studier söker tränga in i och fördjupa sina kunskaper i kyrkomusik samtidigt som de genom tonbildningsövningar och melodiläsning söker åstadkomma allt bättre sång. Som exempel kan nämnas, att under det gångna året över 1 000-talet musikcirklar arbetat på detta. Av de snart 23 000 kyrkokörsånga-

re, som är anslutna till Sveriges kyrkosångsförbund, bestående av mycket över 1 000 körer, är det sålunda en stor del som bedriver studier i musikcirkelns form.

Dessa studier berör väl ännu så länge kanske mest utanverken, det elementära, men det börjar växa fram körer, som hunnit så långt, att de inte längre behöver hålla på med elementär musikhälsa utan har gett sig in på musikhistoriska studier eller börjat studera den svenska gudstjänstens utformning och historia.

I en översikt av detta slag måste man numera också komma in på barnköerna och i någon mån ungdomsköerna. Barnköerna har vuxit till mycket starkt under senare år. Inom varje stift finns ett betydande antal kyrkomusiker, som vid sidan av den vuxna kyrkokören också har speciell utbildning som musiklärare, men här givs också många utmärkta exempel på barnköer, som hunnit långt under kantorernas ledning. Ja, de ibland förkättrade s. k. orgelspelarna har visat sig ha stort intresse även för denna uppgift.

Slutligen skall nämnas något om vad som sjunges. Alltfort är de klassiska mästarna — förbarock, barock — och även senare — mycket och gärna sjungna. De utgåvor, som åstadkommit av Gottfrid Berg i *Sacre Cantiones*, av Albert Runbäck i *Lauda Sion*, av Sveriges kyrkosångsförbund genom notbilagorna till Kyrkosångsförbundet är några av de möjligheter, som står köerna till buds. Musikförlagen ger också ut en del av de klassiska mästarnas verk i nyutgåvor.

Av yngre och yngsta kyrkokomponister sjunges mycket av G. Berg och Gunnar

Thyrestam. Torsten Sörenson har kommit alltmer i ropet. Hilding Hallnäs bör även nämnas. Lars Erik Larsson är även ett namn som icke får glömmas. G. Bjarnegård är mycket produktiv och hans verk sjunges ganska allmänt. Waldemar Ahlén har blivit mycket uppskattad under senare år. För de avancerade köerna är Lars Edlund ett känt och uppskattat namn. Ett namn, som ryckt i förgrunden under det gångna året är Rudolf Norrman, som tidigare ej varit så mycket representerad men nu blir det alltmer. I föregående rapport omnämnde Lennart Hedwall har under det gångna året varit ganska tyst, kanske beroende på utrikes studier. Han kommer dock säkert tillbaka. Även om han hör till det yngsta gardet och har starka sympatier inom tolvtonsmusikens område har han dock visat sig vara lyhörd för vad som är möjligt för köerna att sjunga. Härtill bör läggas, att givetvis Otto Olsson, David Wikander, Jakob Nyvall, Daniel Olson fortfarande är mycket sjungna. Som sista namn skall nämnas Valdemar Söderholm. Hans kompositioner är ibland litet svårsjungna. Men de är musik. Den kör som stiftat bekantskap med Valdemar Söderholms körkompositioner vill gärna sjunga mera även om det vållar ett bestämt arbete att tillägna sig hans musik. Här finns givetvis en hel del kyrkokomponister som inte blivit omnämnda. De som här förekommit är sådana, vars namn man då och då återfinner på körprogrammen. Annars kunde nämnas t.ex. I. Widéen av de äldre, ja, John Morén, men de bli allt mer sällsynta. Bland yngre kunde Ake Kullnes vara väl värd att nämna. Men han har icke på länge, så

vitt undertecknad vet, kommit med några nykompositioner.

Vid de olika körjubileer, som under 1957 firats, har givits många goda exempel på nykomponerade körkantater men de är oftast av betydelse mest för den egna kören och kyrkan. Många får sitt enda framförande och läggs sedan undan för att kanske aldrig framföras mer. Arkivering av sådana alster är dock en ganska viktig sak. I en framtid kan det få sin betydelse att kunna ta del av även sådana kompositioner, som rönt nyss omnämnt öde. Den nya lagen om arkivering

kan här få stor betydelse. Behovet är anmält för undersökarna av vilka organisationer och i hur stor utsträckning arkivering är behövlig.

Tyvärr är denna rapport måhända alltför lång. Att den måst bli så, beror ytterst på, att så mycket sker inom svensk kyrkosångsrörelse av i dag. Och där något sker, vågar man tala om friskt liv. De svenska kyrkokörerna får tydligen allt fler uppgifter och deras samband med kyrkan betonas allt starkare.

Sten L. Carlsson